

Vzdělávací obor: **Hudební, taneční a dramatická výchova**

Očekávaný výsledek učení: UAK-HTD-001-ZV9-005

Reflektuje tvůrčí a interpretační proces s využitím základních oborových pojmů.

Popis úrovně **Na cestě**

- Aktivněji se zapojuje do společné reflexe, častěji v ní formuluje své názory, podporuje je argumenty, s dopomocí učitele reflektuje svoji práci.
- Při formulaci zpětné vazby využívá osvojená kritéria.
- Vnímá zpětnou vazbu jako inspiraci a podnět pro svou další práci.
- Popíše svůj podíl na společné práci a svou roli v ní.
- Inspiruje se prací ostatních a nachází v ní motivaci pro vlastní rozvoj.
- V činnostech si osvojuje taneční pojmy – hlavní vertikální osa těla, pohybový princip, prostorové úrovně, směry, půdorysné a vzdušné prostorové dráhy, vedený pohyb, kontrast, frázování, improvizace, kompozice, choreografie...

Reflexe tvůrčího procesu s využitím základních oborových pojmů

Autor: Jan Bárta

Úvod/kontext/anotace:

Cílem společné reflexe je vést žáky k aktivnímu, vědomému a argumentačně podloženému zhodnocení vlastní i společné tvůrčí práce. Reflexe podporuje schopnost pojmenovat vlastní podíl na skupinové tvorbě a vnímat a oceňovat práci ostatních jako inspiraci pro další rozvoj.

Žáci se učí vyjadřovat své názory, opírat je o konkrétní pozorování a používat základní pojmy z oblasti tance a pohybu (např. prostor, osa těla, směr, dynamika, kompozice, choreografie). Prostor pro vyjadřování vlastních názorů s oporou o základní pojmy rozvíjí jejich komunikační kompetenci.

Učitel žákům pomáhá klást otázky, nabízí slovní zásobu a vytváří bezpečné prostředí pro vyjádření. Důraz je kladen na porozumění procesu tvorby, na sdílení nápadů a na to, aby reflexe byla přirozenou součástí učení a daného kreativního procesu.

Cílem učitele je vést žáky k respektu k rozdílnosti prožitků a výkladů u daného tématu. Dává tím žákům najevo, že rozmanitost v interpretaci je očekávaná a hodnotná a není chybou a že je základem tvůrčího procesu. Učitel využívá otevřených otázek, vědomě vyhledává různorodé názory a zviditelňuje je v rámci skupiny. Tím podporuje odvahu být „jiný“ a oceňuje, že se žáci nebojí říct svůj názor, i když není většinový.

Zadání pro žáky:

Co budeme dělat a proč? – Popis aktivity

Organizace a průběh:

1. **Rozdělení do skupin:**
 - Žáci jsou rozděleni do menších skupinek po **maximálně 5 osobách**.
 - Každá skupina pracuje samostatně, ale za **přítomnosti učitele**, který podporuje proces, naslouchá, případně facilituje diskusi.
2. **Materiální zajištění:**
 - Každá skupina obdrží **velký arch papíru** (např. flipchartový) a **psací či kreslicí potřeby** (fixy, pastelky, barevné tužky apod.).
 - Cílem je zaznamenat klíčové myšlenky buď **písemně**, nebo **vizuálně** (např. pomocí myšlenkové mapy, symbolů, jednoduchých kreseb apod.).
3. **Průběh reflexe ve skupinách:**
 - Každá skupina si zvolí **jednoho mluvčího/moderátora**, který bude později prezentovat výstup celé skupiny.
 - Následuje **diskuse mezi členy skupiny**, ve které se žáci zaměřují na předem zadané reflektivní otázky (např. Co se nám dařilo? Co bychom mohli příště udělat jinak? Co jsme se naučili? Jak jsme spolupracovali?).
 - Žáci si **navzájem naslouchají**, zaznamenávají podněty a společně se snaží dospět ke konsenzu, který bude reprezentovat skupinu jako celek.
 - Skupina během této fáze vytváří svůj **písemný nebo vizuální výstup**, který bude sloužit jako podklad pro prezentaci a sdílení s ostatními (podrobněji k reflexi níže).
4. **Sdílení výstupů:**
 - Po uplynutí vymezeného času mluvčí každé skupiny **prezentuje výstup** ostatním skupinám, lektorovi i třídnímu učiteli.
 - Mluvčí může ostatním **představit nejen samotný obsah**, ale i **proces diskuse** – jak skupina spolupracovala, co bylo snadné, co obtížné, případně jaké emoce aktivita vyvolala.
 - Po prezentaci může následovat **krátká otevřená diskuse**, kdy se ostatní mohou ptát nebo sdílet své postřehy.
5. **Závěrečné shrnutí:**
 - Učitel na závěr **zhodnotí práci skupin**, vyzdvihne zajímavé postřehy nebo přínosy aktivity.

Reflexi (bod 3. průběhu aktivity) nabízíme žákům po jasně popsatelné specifické tvůrčí aktivitě, kterou budeme společně reflektovat a ve které jsou všichni rovnoměrně zapojeni. Společná aktivita by měla mít jasnou časovou dotaci a přehlednou, srozumitelnou formu, aby pro žáky bylo snadné si aktivitu zpětně vybavit a popsat.

A. V první fázi nabízíme k diskusi témata a otázky obecnějšího typu. Inspirujeme žáky, aby nejdříve vycházeli ze své individuální zkušenosti, kterou sdílejí ve své pracovní skupině, a přes diskusi vytvořili ke každé otázce odpověď, se kterou jako skupina souhlasí. (V závěrečném sdílení se ptáme přes otevřené otázky – například – Co jsi vnímal/a jako „jiné“ u ostatních skupin – a přesto zajímavé nebo inspirující?)

Příklady obecnějších otázek:

- Co se nám povedlo a proč?
- Co jsme zkoušeli a jak to fungovalo?

- Jak jsme spolupracovali ve skupině?
- Co nás zaujalo u ostatních a co bychom si z toho mohli vzít?
- Co bychom mohli příště udělat jinak nebo líp?
- Co nás během tvorby ve skupině nejvíce překvapilo nebo potěšilo?
- Co bylo pro nás nejtěžší? A co jsme zvládli jinak, než jsme čekali?

B. V další fázi nabízíme k diskusi otázky se zaměřením na taneční a pohybovou výuku.

Vedeme žáky, aby při hodnocení používali osvojená kritéria a taneční pojmy. Jak konkrétně tanec a pohyb popisujeme s použitím odborného jazyka a pojmů.

Příklady obecnějších otázek:

- Jaká je vertikální osa těla, prostorové úrovně (nízká/střední/vysoká)?
- Jaký je směr pohybu, půdorysné a vzdušné dráhy?
- Co to je vedený pohyb, frázování, kontrast?
- Popiš pojmy, jako je improvizace, choreografie, kompozice, motiv, rytmus?

Přidáváme i otázky s konkretizací na specifickou aktivitu, jako jsou například:

- Jak ses během dnešní pohybové/taneční aktivity cítil/a?
- Jak jsme pracovali s prostorem? Pohybovali jsme se víc v centru, po obvodu, v různých úrovních?
- Jaká byla rychlost a dynamika našeho pohybu? (např. rychlý vs. plynulý, silný vs. lehký)
- Který pohyb nebo moment tě nejvíc bavil?
- Který taneční pojem bys použil/a pro popsání svého nebo cizího pohybu?
- Nakresli dráhu pohybu, kterou sis zapamatoval/a – byla přímá, křivolaká, kruhová...?

C. Otázky orientované na pozorování

- Viděl/a jsem nějaký zajímavý skok, otáčku nebo gesto?
- Všiml/a jsem si zajímavého rytmického vzoru nebo práce s hudbou/tichem?
- Který pojem nebo prvek bych rád/a víc rozpracoval/a?
- Co bych příště chtěl/a zkusit jinak?
- Co mě zaujalo na práci jiné skupiny?

D. Reflexe v otázkách s částmi těla – jak o těle mluvit bez studu s respektem.

Vedeme žáky k uvědomění těla a také k rozvoji popisného jazyka:

- Máš nějakou část těla, která tě dnes překvapila – že ji zapojuješ víc, než sis myslel/a?
- Kde v těle ses cítil/a silný/silná? A kde unavený/unavená?
- Jaký pohyb ti byl příjemný – a v jaké části těla jsi to cítil/a?
- Kterou část těla jsi dnes cítil/a nejvíce? Proč?
- Vybarvi nebo označ části těla, které dnes nejvíc pracovaly (např. nohy, ruce, trup).

E. Rozvoj komunikace a porozumění (respekt)

Cílem této části je učit žáky mluvit o svém zážitku, používat vhodné pojmy a všimnout si procesů.

- Dokázal/a bys popsat, jak jste ve skupině tvořili vaši krátkou kompozici?
(Kdo přišel s nápadem? Jak jste se domlouvali? Co fungovalo, co bylo potřeba změnit?)
- Jakými prostředky jste se snažili vyjádřit hlavní myšlenku?
(Pohyb, gesta, prostor, rytmus, dynamika, kontakt mezi tanečníky...)
- Když ses díval/a na ostatní skupiny, co tě zaujalo?
(Bylo to jinak než vaše pojetí? Jak na tebe jejich tvorba působila?)
- Setkal/a ses s někým, kdo měl jiný názor na to, jak má kompozice vypadat? Jak jste to ve skupině řešili?
- Proč je podle tebe důležité, že každý může pohyb/tanec chápat nebo cítit trochu jinak?

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK komunikační Vyjadřování KKK-VYJ-000- ZV9-001	<i>Vyjádřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.</i>	- vytvářím příležitosti pro různé formy diskuse, ve kterých mohou žáci bezpečně pokládat otázky a sdílet své myšlenky, prožitky, pocity na dané téma (párové diskuse, debaticí kroužky atd.) - během výuky pokládám dostatečné množství otevřených otázek, které podněcují žáky k přemýšlení a hlubší argumentaci - povzbuzuji žáky k reflexi vlastní práce nebo práce spolužáků

Metodický komentář pro učitele/ Popis ověřování

Doporučuji připravit si slovník pojmů a případně karty s názvy, které mohou žáci použít jako zkratku pro společné diskuse ve skupinkách. Přes tyto karty navádíme žáky k rychlejší orientaci a porozumění dané tematiky. Příklady pohybových karet:

Pohybové prvky – skok / otočka / gesto / chůze / pád / zastavení / dotyk/ krok stranou / přešlap / výpad / zpomalení / zrychlení (atd.)

Prostor a orientace – střed prostoru / obvod prostoru / úroveň (nízká/střední/vysoká) / směr (dopředu, dozadu, do strany, nahoru, dolů) / dráha pohybu (přímá/křivá/kruhová) / využití celé plochy / práce s osou těla / práce ve dvojici / skupině / tvar prostoru (kulatý, hranatý, křivý atd.)

Rytmus a dynamika – rytmus / ticho/ zpomalení / zrychlení / silný pohyb / lehký pohyb / trhavý pohyb / plynulý pohyb / opakování pohybu (atd.)

Tvorba a kompozice – choreografie / improvizace / motiv / opakování / změna / začátek a konec / variace / forma (např. kanon, zrcadlení, rozvíjení) / jednoduchá pohybová skladba – kompozice (atd.)

Podporuj **konkrétnost**: ne „bylo to hezké“, ale „líbilo se mi, jak využili prostor do všech směrů“.

- Modulace pro menší skupinky – žáci mohou reflexi vést také ve dvojicích: „**Popiš, co jsi u mě viděl,**

jaký pohyb?“

- **Mezipředmětové propojení** (například s biologií) – Při reflexi můžete krátce připomenout, jaké svaly nebo klouby se zapojují – např. při tanci často stehenní svaly, hýžďové svaly, kotníky, páteř atd. (například otázky typu „*Který kloub nebo sval jste dnes použili nejvíc?*“ nebo „*Cítili jste nějaké části těla, které normálně v klidu necítíte?*“)

Ve společné reflexi pracujeme vědomě s reakcí žáků na tvorbu druhých **s důrazem na vnímání, ne hodnocení.**

Popis ověřování:

Učitel sleduje:

- zda se žák zapojuje do diskuse (zapojují se všichni nebo zůstává někdo stranou) a v případě potřeby intervenuje do práce ve skupinách tak, aby motivoval k diskusi i ty, kteří zůstávají stranou,
- zda žák formuluje vlastní názory, stanoviska, zároveň respektuje názory a stanoviska jiných,
- zda žák vhodně užívá oborové pojmy (popis pohybu, zapojení těla apod.), v případě potřeby koriguje, zpřesňuje.